

BUITENLAND

Trump in het Witte Huis, met naast zich vicepresident Mike Pence. Wordt het beleid rechtser, of omringt Trump zich gewoon met gelijkgestemden?

Hardliners aan de macht

AMERIKA / Trump wisselt ongehoorzame kabinetsleden in voor Mike Pompeo en John Bolton. Overal is bezorgdheid over mogelijk hardere koers. Terecht?

Emile Kossen in Washington

Maandenlang antwoordde Witte Huis-woordvoerder Sarah Huckabee Sanders exact hetzelfde op vragen over het mogelijke vertrek van buitenlandminister Rex Tillerson en Nationaal Veiligheidsadviseur H.R. McMaster: 'Fake news' – nepnieuws. Tot opeens, binnen enkele dagen, beiden inderdaad moesten opstappen, waarbij Tillerson zijn ontslag zou hebben vernomen tijdens een wc-bezoek.

Het aantal personeelswisselingen is enorm. Ook economisch adviseur Gary Cohn en directeur communicatie Hope Hicks gingen recent weg, maar dat McMaster en Tillerson werden geslachtofferd, wekte weinig verbazing (zie 'Bijna helft is alweer vertrokken' op pagina 41). De strenge luitenant-generaal McMaster, geliefd bij gematigde Republikeinen, had nooit een klik met de grillige president. En Tillerson, oud-baas van olie-gigant ExxonMobil, had geen grip op zijn ministerie en noemde

Trump onverbloemd een 'idiot'.

'Die vertrouwensbreuk was onherstelbaar. Bij geen enkele baas kom je daarmee weg,' zegt Bradley Blakeman (59), die jarenlang als stafmedewerker in het Witte Huis onder George W. Bush werkte. 'Amerikaanse media praten over chaos en wanorde, maar de beslissingen van de afgelopen weken zijn rationeel. Trump snapt steeds beter wie hij wel en niet om zich heen nodig heeft.'

Wisselingen in het kabinet zijn in Amerika niet zo vreemd. 'De

president kiest zijn eigen team en brengt voortdurend veranderingen aan: het zijn pionnen met beperkte macht,' zegt politicoloog Joshua Spivak (44) van het Wagner College in New York. President Gerald Ford wisselde in 1975 in één keer drie ministers die nog stamden uit het Nixon-tijdperk. Jimmy Carter verving zelfs vier ministers in 1979, in de hoop dat het hem zou helpen bij de verkiezingen. Dat was niet het geval.

Spivak: 'Steeds is gebleken dat de gevestigde orde in Washington

BIJNA DE HELFT IS ALWEER VERTROKKEN

Het verloop in het Witte Huis is ongekend. Bijna de helft van de belangrijkste adviseurs van de president zijn na vijftien maanden vervangen, berekende denktank Brookings. Daarmee is het record van Ronald Reagan ruim gebroken, die na een jaar in Washington 17 procent van zijn 'A-team' kwijt was.

Voorheen begon het vervangen van kabinetsleden meestal na twee of vier jaar, als er verkiezingen waren geweest. Trumps regering breekt meer records, waaronder die van kortst zittende stafchef (Reince Priebus, 203 dagen) en buitenlandminister (Tillerson, 424 dagen).

Draaideur

Percentage van Witte Huis-personeel vervangen na 4 jaar

	procent
Ronald Reagan	78
George H.W. Bush	66
Bill Clinton	74
George W. Bush	63
Barack Obama	71

ELSEVIER WEEKBLAD BRON: BROOKINGS INSTITUTION

zich veel meer zorgen maakt over de politieke poppetjes dan de kiezers in de rest van het land.'

Tillerson en McMaster probeerden impulsieve plannen van de president tegen te werken, vaak zonder succes. Trump verraste hen door de uitnodiging van de Noord-Koreaanse leider Kim Jong-un te accepteren, terwijl een paar uur daarvoor Tillerson zo'n gesprek nog 'onhaalbaar' noemde.

Trump noemde zijn buitenlandadviseurs op het einde schertsend 'zogenaamde experts'. Ze waarschuwden hem onder meer voor chaos in het Midden-Oosten, mocht de Israëlische ambassade naar Jeruzalem worden verplaatst. Dat viel allemaal wel mee, in Trumps ogen.

De aanstellingen van Mike Pompeo als minister van Buitenlandse Zaken en John Bolton als

Veiligheidsadviseur lijken de deur open te zetten naar een assertiever buitenlandbeleid. De twee zijn vrienden van de president en staan bekend als rechtse houwdegens die bereid zijn Trumps *America First*-retoriek met militaire middelen kracht bij te zetten.

Bolton, de besnorde oud-VN-ambassadeur en de afgelopen jaren commentator bij Fox News, schreef onlangs dat een preventieve raketaanval op Noord-Korea 'perfect te verdedigen' valt. Pompeo – eerder CIA-directeur onder Trump – was als Congreslid voorstander van het bombarderen van Iran, ook toen een atoomdeal werd besproken. Die deal staat al op losse schroeven en de regering werkt aan een scenario waarin Amerika het akkoord opzegt.

De nieuwe gezichten leiden tot alarmisme, in Amerika en daarbuiten. Jake Sullivan, rechterhand van voormalig minister van Buitenlandse Zaken Hillary Clinton, zei dat 'de gevaren waaraan John Bolton ons blootstelt, niet te overschatten zijn'. Senator Ed Markey zei te vrezen voor 'een oorlogskabinet'. *USA Today*, normaal de meest neutrale krant van het land, waarschuwde zijn lezers: 'Wees erg bang.'

De gevolgen worden mogelijk overdreven, zegt Spivak van Wagner College. 'De macht van de buitenlandminister is de afgelopen decennia afgenomen. Onder Barack Obama werd Clinton bijvoorbeeld zo nu en dan gewoon buitengesloten. De vraag is: proberen Pompeo en Bolton iets te veranderen in het Witte Huis, of volgen ze wat Trump wil bereiken? Ik denk dat het laatste het geval is.'

Ondanks zijn felle retoriek voert Trump een overwegend traditioneel Republikeins buitenlands beleid, betoogt Blakeman, met een mix van diplomatieke middelen en militaire druk. Hij ziet dat niet zomaar veranderen. 'Er worden wel heel snel conclusies getrokken. Bolton, Pompeo en James Mattis (minister van Defensie) zijn het echt niet overal roerend mee eens. Bovendien hebben we gezien dat deze onorthodoxe president niet schroomt om zijn eigen zin door te drukken.'

E

IN BERLIJN

Het verschil tussen man en vrouw

ROB SAVELBERG

Ziet dat de juridische strijd om door de Duitse autoriteiten als vrouw te worden aangesproken, fel en langdurig is.

De Duitse justitie is totaal overwerkt, met één miljoen asielzoekers en miljoenen uitkeringsgerechtigden, van wie velen bij de rechter een klacht indienen over ambtelijke beslissingen. Desalniettemin moet het hoogerechtshof in Karlsruhe zich buigen over de ogenschijnlijk futiele kwestie van de dame die geen 'klant' wil worden genoemd. De tachtigjarige Marlies Krämer strijdt voor het recht om als 'Kundin' (vrouwelijke klant) te worden aangesproken.

Krämer is recidivist(e), want ze klaagde eerder al dat haar spaarbank haar *Kontoinhaberin* (rekeninghoudster, in plaats van *Kontoinhaber*) moest noemen of *Sparerin* (spaarster). Maar de hoogste rechters beslisten dat de bank niet discrimineerde. De grammaticaal mannelijke vorm mag ook worden gebruikt voor vrouwen.

Taalpolitie

Krämer is weduwe, moeder van vier kinderen, woont in het Saarland aan de grens

met Frankrijk en zette daar de lokale afdeling van de socialistische partij Die Linke op. Ze zegt dat man en vrouw volgens de Grondwet gelijk zijn en daarom het recht hebben om conform hun geslacht te worden aangesproken.

Ze staat niet alleen in haar feministische woordenjacht: onlangs was er het voorstel om de term 'vaderland' te verwijderen uit het volkslied. Onmiddellijk ontstond er reuring, want de tekst van de hymne *Einigkeit und Recht und Freiheit* verwijst naar het historische Duitse vaderland.

Wil de *Sprachpolizei*, de taalpolitie, soms ook dat de vrouwen van de *Nationalmannschaft* een andere naam voor hun nationale team krijgen, vroegen tegenstanders zich af.

Krämer is gehard in jarenlange juridische strijd: in de jaren negentig dwong ze af dat de autoriteiten haar *Inhaberin* (bezitster) van een paspoort noemden. Tot dat moment weigerde ze pertinent een identiteitsbewijs aan te nemen.

E

Joerg Fischer/Inago/HH

Marlies Krämer voert al jaren een juridische strijd met de autoriteiten